



# ARTE fakty

9-11.09.2016

PRUSZKOWSKI FESTIWAL ARCHEOLOGICZNY



# NRTE fakty

9-11.09.2016

PRUSZKOWSKI FESTIWAL ARCHEOLOGICZNY



# ARTEFAKTY – PRUSZKOWSKI FESTIWAL ARCHEOLOGICZNY

ARTEfakty – Pruszkowski Festiwal Archeologiczny  
Teksty i redakcja: Muzeum Starożytnego Hutnictwa  
Mazowieckiego im. Stefana Woydy  
Zdjęcia: Piotr Tomaszewski, Hellas et Roma,  
Muzeum Starożytnego Hutnictwa  
Mazowieckiego im. Stefana Woydy  
Projekt, skład i łamanie: Paweł Kaczmarczyk

Copyright © Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy

Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy w Pruszkowie  
Pl. Jana Pawła II 2, 05-800 Pruszków  
tel. 22 758 72 66, e-mail: [muzeum@mshm.pl](mailto:muzeum@mshm.pl)  
[www.mshm.pl](http://www.mshm.pl)  
[www.artefakty.mshm.pl](http://www.artefakty.mshm.pl)

# DRODZY GOŚCIE!

Witamy w Pruszkowie – mieście, które obchodzi swoje setne urodziny – w miejscu w którym jesteśmy od dwóch tysięcy lat. Jak to możliwe?

Tegoroczny jubileusz stał się dla Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy pretekstem, by ukazać całe spektrum historycznego i archeologicznego dziedzictwa regionu. Dzięki przychylności Prezydenta Pruszkowa Jana Starzyńskiego oraz Władz Miasta i nawiązaniu współpracy z licznymi partnerami, możliwe stało się urzeczywistnienie idei – stworzenia Festiwalu, który bezprecedensowo połączy wydarzenia artystyczne, naukowe, popularnonaukowe, animacyjne, rekonstrukcyjne, a nawet popkulturowe

Naszym celem jest ukazanie nowego, różnorodnego spojrzenia na starożytną spuściznę Mazowsza. Wbrew obiegowym opiniom współczesnym, tereny te zajmowały wyjątkowe miejsce na mapie świata starożytnego. Istniejące na przełomie er na Mazowszu drugie co do wielkości centrum metalurgiczne „barbarzyńskiej“ Europy posiadało szerokie kontakty zarówno z okolicznymi plemionami jak i Imperium Rzymskim, tworząc unikalne w skali europejskiej miejsce krzyżowania się dóbr i idei.

W ciągu trzech dni Festiwalu, poprzez realizację ponad stu wydarzeń, ARTEfakty wielowymiarowo przybliżą fenomen, który czekał na swoją wielką chwilę 2000 lat.

Poznaj ARTEfakty – daj się poprowadzić wybranymi przez nas ścieżkami lub wybierz własną drogę, by w najbardziej interesujący dla Ciebie sposób poznać Festiwal i prezentowane zagadnienia. Wolisz niespieszne śniadanie w parku na trawie, widowiskowe pokazy, wspólne spędzanie czasu z rodziną, a może pełne arcyzmu i refleksji spotkanie z teatrem, literaturą i sztuką opowiadania?

W całym mieście – w parkach, na skwerach, w instytucjach kultury, kawiarniach i na osiedlach spotkać będzie można rekonstruktorów życia i technologii starożytnych, twórców teatralnych, naukowców, artystów oraz animatorów. Zorganizowaliśmy obozowiska historyczne, międzynarodowe piecowisko, punkty popularyzacji historii, cykle prelekcji oraz wykładów, wydarzenia teatralne, warsztaty, zajęcia dla młodzieży, wykłady performatywne i wiele innych.

Zapraszam  
Dorota Słowińska-Kamasa  
Dyrektor Muzeum



Pruszków to miasto przynależące do stołecznego Metropolis, ale choć znajduje się bliżej centrum Warszawy niż niektóre z jej peryferyjnych dzielnic, posiada swój odrębny charakter i własną tętniącą osobnym rytmem tożsamość. Jest największym miastem warszawskiego pasma zachodniego, z liczbą mieszkańców przekraczającą 60 000.

Swoją najnowszą historię zawdzięcza powstaniu kolei warszawsko-wiedeńskiej i zlokalizowaniu w granicach miejskich dużych zakładów produkcyjnych. To właśnie Fabryki: Ołówków Majewskiego, Porcelitu, Obrabiarek, a także Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego, wywarły na nim swoje największe piętno.

Choć trudno nam współczesnym to sobie wyobrazić, w tragicznych latach wojny, po upadku Powstania Warszawskiego nieomal każdy warszawiak postawił swoją stopę w Pruszkowie, przechodząc przez zorganizowany przez niemieckich okupantów, na terenie zakładów kolejowych, obóz przejściowy DULAG 121. Pruszkowianie ofiarnie włączyli się w pomoc wypędzonym, na zawsze wiążąc swój los z tysiącami mieszkańców stolicy.

W drugiej połowie XX w. miasto ewoluowało i zmieniło swój charakter. Po czasie transformacji próżno szukać na jego terenie dawnych fabryk. Ich miejsce zajęły inne, atrakcyjne dla dużych działań gospodarczych profile sprawiając, że Pruszków znajduje się w czołówce rankingów biznesowych.

Dziś, u progu XXI wieku Pruszków to dynamicznie rozwijające się „młode” miasto. Intensywna rozbudowa mieszkaniowa i atrakcyjne położenie w połączeniu z lokalną infrastrukturą i wyjątkowymi terenami zielonymi sprawia, że wielu młodych ludzi wybiera go na swoje miejsce do życia.

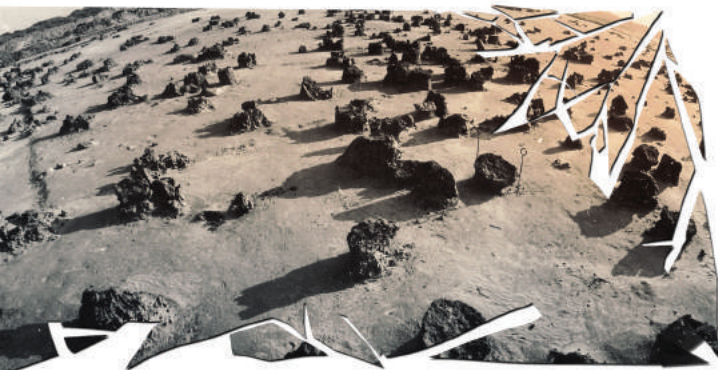
To właśnie ich energia w dużym stopniu napędza lokalne działania społeczno-kulturalne, wpisujące się w piękne miejskie tradycje i inicjatywy kulturalne funkcjonujące od dziesięcioleci. Pruszków to także miasto aktywne, ze wspaniałymi tradycjami sportowymi – koszykarskimi i futbolowymi.

**WITAJCIE W PRUSZKOWIE**  
CIESZYMY SIĘ, ŻE NAS ODWIEDZILIŚCIE!

# ZIEMIA OGNI A I ŹELAZA

Mazowieckie Centrum Metalurgiczne to jeden z największych ośrodków hutniczych doby starożytnej na terenach „barbarzyńskiej” Europy. Termin ten określa grupę około 240 stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na obszarze 300 km<sup>2</sup> na zachodnim Mazowszu. Na tym terenie zarejestrowano ślady masowej produkcji żelaza prowadzonej przez ludność kultury przeworskiej, które pochodzą z młodszego okresu przedrzymskiego i okresu rzymskiego (II wiek p.n.e. – IV wiek n.e.).

Osady, pomimo dużego zróżnicowania pod względem wielkości, liczby i charakteru odkrytych na nich zabytków oraz śladów działalności produkcyjnej, reprezentują dwa zasadnicze modele. Pierwszy to stałe bądź sezonowe stanowiska mogące samodzielnie zaspokajać podstawowe potrzeby lokalnej społeczności – miały one powierzchnię od kilkunastu arów do 10 ha. Drugi model obejmuje miejsca krótkotrwałej działalności ludzkiej, które stanowiły ich bezpośrednie zaplecze, czasami bez śladów prowadzenia działań metalurgicznych.



Łączna liczba pieców na terenie Mazowieckiego Centrum Metalurgicznego wynosi od 120 tys. do 150 tys. W prawdopodobnie największej osadzie ośrodka – Milanówku-Falęcinie – ich liczbę oszacowano na 15 tys. Osady w Brwinowie, Parzniewie i Pęcicach liczyły nieco mniej, ale również po kilkanaście tysięcy pieców, na terenie osady w Biskupicach odkryto ich około 3,5 tys. Na pozostałych stanowiskach należy się spodziewać od kilkudziesięciu do kilku tysięcy pieców. Produkcja hutnicza w poszczególnych miejscach była dość zróżnicowana, jednak jej rozmiar i poziom organizacji są wyjątkowe w skali „barbarzyńskiej” Europy.



MUZEUW STAROŻYTNEGO HUTNICTWA  
MAZOWIECKIEGO IM. STEFANA WOYDY W PRUSZKOWIE

Muzeum jest miejską instytucją kultury miasta Pruszkowa o charakterze archeologicznym. Placówka zajmuje się badaniem i ochroną unikatowego w skali Europy dziedzictwa pradziejowego, jakie stanowi Mazowieckie Centrum Metalurgiczne – drugie co do wielkości centrum hutnicze „barbarzyńskiej” Europy. Realizując swoją misję Muzeum szczególną troską otacza zbiory, tworzące niepowtarzalną kolekcję archeologiczną oraz organizuje liczne wydarzenia popularyzatorskie i edukacyjne. Jako żywy ośrodek muzealny jest miejscem spotkań ludzi nauki i kultury, otwartym dla lokalnej społeczności, jak również prowadzi szereg wydarzeń i warsztatów poza swoimi murami. Poprzez wszelkie podejmowane inicjatywy Muzeum dąży do rozbudzenia w społeczeństwie autentycznego zainteresowania przeszłością i wyrobienia nawyku uczestnictwa w szeroko pojętej kulturze.

# PROGRAM OGÓLNY

## Piątek 9 września

---

W Parku Potulickich odbywają się lekcje festiwalowe dla grup zorganizowanych. Przenieśliśmy naszych gości do świata starożytnych hutników i wioski barbarzyńskiej. Pokazujemy im życie codzienne w Rzymie, antyczne rzemiosła, zdolność bojową i uzbrojenie legionistów, a także techniki oraz specyfikę walk gladiatorów. W Szkole Podstawowej nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego trwa festyn poświęcony antycznym i historycznym dyscyplinom i zabawom sportowym. Wydarzeniu towarzyszy wystawa „Pruszkowskich drzew genealogicznych”, wykonanych przez uczniów szkoły. Ekspozycję będzie można podziwiać również w sobotę, nieopodal Strefy MALUCHA w Parku Potulickich.

Dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 13 spotkają opowiadaczy z Grupy Studnia O., którzy zabiorą ich w niezwykłą podróż literacką po krainach ziemi i ognia.

W godzinach popołudniowych i wieczornych w różnych miejscach Pruszkowa natkniecie się na niezwykłych gości Festiwalu.

## Sobota 10 września - 10:00-20:00

---

Poznaj wszystkie bloki Festiwalu ARTEfakty, bądź wybierz wydarzenie specjalnie dla siebie.

## Niedziela 11 września - 12:00-20:30

---

Poznaj wszystkie bloki Festiwalu ARTEfakty, bądź wybierz wydarzenie specjalnie dla siebie.

**SOBOTA-NIEDZIELA – BEZPŁATNE ZWIEDZANIE EKSPOZYCJI  
„PRZEDŚWIT – MAZOWIECKIE CENTRUM  
METALURGICZNE Z PRZEŁOMU ER”  
NAJLEPSZEJ WYSTAWY MAZOWSZA 2014 ROKU!**

NA WSZYSTKIE WYDARZENIA W RAMACH FESTIWALU

**WSTĘP WOLNY!**













---

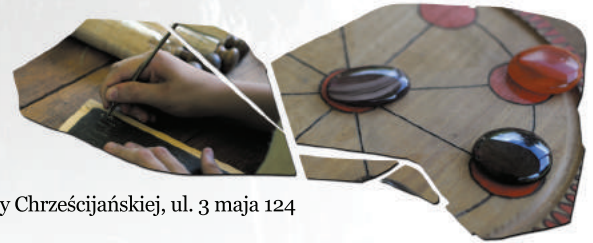


# PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

PROPONOWANE ŚCIEŻKI TEMATYCZNE ZNAJDZIESZ NA DALSZYCH STRONACH

## Sobota






- 10:00**  Kreatywne warsztaty artystyczne dla dzieci z Witoldem Vargasem, Malichy, Przedszkole Niepubliczne „Jedynka”, ul. Sadowa 62
- 12:00**  Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, Ośrodek Kultury Chrześcijańskiej, ul. 3 maja 124
- 12:00**  „Garnek archeologa” – spotkanie archeologiczno-podróżnicze, organizowane przez Książnicę Pruszkowską Sala koncertowa Pałacu „Sokoła”, ul. Kościuszki 41
- 12:00**  Motywy antyczne we współczesnych grach planszowych – spotkanie z Adamem Kwapińskim z „Fabryki gier historycznych”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 12:00**  Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 12:30**  Prelekcja: dr hab. Ireneusz Łuć – Armia imperium rzymskiego, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 13:00**  Rozmowy niekontrolowane – inscenizacja wiecu i tradycji germańskich, Park Potulickich
- 13:30**  Prelekcja: dr Henryk Kowalski – Rzymska religia państwowa, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 13:30**  Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 14:00**  Motywy antyczne w komiksie – spotkanie z Oskarem Rogowskim „Komiksomaniakiem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 14:30**  Prelekcja: mgr Mateusz Łobacz – Podróże w Antyku, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 14:30**  „Poznaj pradziejowe dziedzictwo” – spacer po Pruszkowie, połączony ze zwiedzaniem głównych miejsc festiwalowych, zbiórka przy scenie w Parku Kościuszki, w strefie Śniadania w Parku



# PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

PROPONOWANE ŚCIEŻKI TEMATYCZNE ZNAJDZIESZ NA DALSZYCH STRONACH

## Sobota








- 15:00**  Bitwa „Barbarzyńców” z legionistami – inscenizacja połączona z prezentacją technik i sprawności bojowej, Park Potulickich
- 15:30**  „Peplum – neomitologie ubrane w miecz i sandały” – spotkanie filmowe z Aleksandrą Pietrzyk, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:30**  Prelekcja: dr hab. Maciej Jońca – Seksualność a prawodawstwo rzymskie, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:00**  Digitalart – spotkanie z Mariuszem Kozikiem „Lacedemonem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:30**  Prelekcja: dr hab. Dariusz Słapek – Sport antyczny i gladiatorzy, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 17:00**  „Ptaki stymfalijskie”, spektakl Teatru ECCE HOMO, Park Potulickich
- 18:00**  „Opowieści ziemi i ognia” Grupy Studnia O., Cafe MALAVI, ul. Bolesława Prusa 35
- 20:00**  Pogrzeb Patroklosa – inscenizacja fragmentu „Iliady” Homera, Park Potulickich



# PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

PROPONOWANE ŚCIEŻKI TEMATYCZNE ZNAJDZIESZ NA DALSZYCH STRONACH

## Sobota - wydarzenia ciągłe














- 11:00-15:00**  Piknik rekonstrukcyjny, Malichy, plac sportowy przy zbiegu ulic Sadowej i Spacerowej
-  Śniadanie w Parku, Park Kościuszki
- 12:00-19:00**  Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich
- 12:00-18:00**  Strefa MALUCHA połączona z wystawą „Pruszkowskich drzew genealogicznych” wykonanych przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 oraz starożytnym placem zabaw, Park Potulickich
- 15:00-17:00**  ART-performance Salonu Pruszkowskiego, Park Potulickich, w sąsiedztwie OGNIOTrwałych
- 12:00-17:00**  Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich
- UWAGA – Bądźcie czujni!**
- 12:00-18:00**  Happeningi miejskie – Żbików, Gąsin, Park Mazowsze, Park Żwirowisko, pruszkowskie osiedla, ulice i skwery



# PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

PROPONOWANE ŚCIEŻKI TEMATYCZNE ZNAJDZIESZ NA DALSZYCH STRONACH







## Niedziela

- 12:00**  Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, MOK „Kamyk”, ul. Miry Ziemińskiej-Sygietyńskiej 5
-  Prelekcja: mgr Mateusz Łobacz – Podróże w Antyku, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
-  Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 12:30**  Motywy antyczne we współczesnych grach planszowych – spotkanie z Adamem Kwapińskim z „Fabryki gier historycznych”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 13:00**  Targ niewolników – inscenizacja, Park Potulickich
-  Prelekcja: dr hab. Maciej Jońca – Seksualność a prawodawstwo rzymskie, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 13:30**  „Ben Hur vs Ben Hur vs Ben Hur – gdzie dwóch się bije tam trzeci korzysta” – spotkanie filmowe z Łukaszem Kucharskim, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
-  Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 14:00**  Prelekcja: dr hab. Dariusz Słapek – Sport antyczny i gladiatorzy, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego Pl. Jana Pawła II 2
- 14:00**  Sąd rzymski – inscenizacja, Park Potulickich
- 14:30**  Motywy antyczne w komiksie – spotkanie z Oskarem Rogowskim „Komiksomaniakiem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
-  Spacer „Sto lat Pruszkowa w pigułce”, organizowany przez Muzeum DULAG 121, zbiórka na Pl. Jana Pawła II przed Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 15:00**  Zaślubiny rzymskie – inscenizacja, Park Potulickich





# PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

PROPONOWANE ŚCIEŻKI TEMATYCZNE ZNAJDZIESZ NA DALSZYCH STRONACH

## Niedziela

- 15:00**  Prelekcja: dr hab. Ireneusz Łuć – Armia imperium rzymskiego, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:00**  Najstarsza muzyka świata – literackie spotkanie performatywne, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 17:00**  „Platon w Pruszkowie” – spotkanie z historykiem filozofii dr. Adamem Górniakiem, Muzeum DULAG 121, ul. 3 maja 8a
-  Pompa Gladiatorów – wielki finał bloku, Park Potulickich
- 18:00**  Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał festiwalu, Park Potulickich
- 20:30**  „Makbet” – seans specjalny Pruszkowskiego Kina Letniego, Pl. Jana Pawła II

## Niedziela - wydarzenia ciągle

- 12:00-17:00**  Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich
- 12:00-18:00**  Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich
- 12:00-17:30**  Strefa MALUCHA ze specjalną StrefA`rte Malucha w godzinach 12:00-13:30, 14:00-15:30, 16:00-17:30, Park Potulickich
- UWAGA – Bądźcie czujni!**
- 12:00-18:00**  Happeningi miejskie – Żbików, Gąsin, Park Mazowsze, Park Żwirowisko, pruszkowskie osiedla, ulice i skwery



# BLOKI FESTIWALOWE



## **ARTE – sztuka w Antyku, Antyk w sztuce**

Na czas Festiwalu Pruszków stał się domem Dziewięciu Muz – opowieści dla najmłodszych i dorosłych, spektakl i performatywne formy teatralne w przestrzeni miejskiej, inscenizacja fragmentów „Iliady”, widowiska plenerowe. A ponadto spotkania literackie, malarstwo, rzeźba i... wizyta X muzy – sztuki filmowej. Wydarzenia artystyczne realizują m.in.: Teatr Ecce Homo, Grupa Studnia O., Salon Pruszkowski, Laboratorium Rzeźby REAKTOR, Witold Vargas.



## **Antyk a POPkultura**

Starożytni opiewali gniew Achillesa, a nas fascynuje Superman, Batman i inni współcześni herosi. Czy tak wiele się zmieniło? Poznaj mit, odkryj legendę i zbadaj historię, która kryje się za okładkami komiksów, w scenariuszach filmów i gier komputerowych. Dowiedz się jak oddzielić prawdę historyczną od twórczej kreacji. Pomoże Ci w tym, digital art, gry planszowe komiksy i YouTube!



## **OGNIOTrwali – Międzynarodowe forum hutniczo-kowalskie**

Poznajcie ludzi dla których ogień i żelazo nie mają tajemnic. Potomków Hefajstosa, którzy przybyli z Danii, Norwegii, USA, Kanady oraz ze Śląska, Gór Świętokrzyskich i Mazowsza. Podczas tego spotkania – bezprecedensowego w Polsce oraz jednego z nielicznych tego typu w Europie – możecie swobodnie obserwować i zapytać o pracę najlepszych rekonstruktorów starożytnego hutnictwa na świecie. Wśród nich znajdują się utalentowani kowale, specjalizujący się w rzeźbach współczesnych, instalacjach oraz odtwórstwie archeologicznym. W ramach bloku uczestnicy forum zaprezentują techniki wytopu żelaza w różnego typu piecach dymarskich, znanych w starożytności oraz czasach wikingich. Choć zasada działania jest podobna, zwróćcie uwagę jak wiele indywidualnych cech posiadają poszczególne piece. Ciekawe ile kilogramów żelaza wytopimy wspólnie na ARTEfaktach?



## **NaukOVO**

Czy wiesz, że Sokrates zaczepiał przechodniów na rynku miasta, a Platon zwykł nauczać w Gaju? My urządziliśmy Akademię Platoniąską w Parku Potulickich. Dzieci mogą w niej odkryć dlaczego filozofowie kochają mądrość. Blok NaukOVO stworzony został również dla dorosłych – zapraszamy na arcyciekawe prelekcje stworzone we współpracy z Instytutem Historii Uniwersytetu Marie Curie-Skłodowskiej w Lublinie, które wygłoszą: dr hab. Dariusz Ślapek, dr hab. Maciej Jońca, dr hab. Ireneusz Łuć, dr Henryk Kowalski, mgr Mateusz Łobacz.

# BLOKI FESTIWALOWE



## ReKONSTRUKCJA historyczna

„Niech historia ożyje!” – zawołaj, a znajdziesz się wśród Rzymian, Germanów, Celtów i Greków. Wejdziesz do obozu militarnego legionistów, udaj się razem z możliwym obywatelem na targ niewolników, kibicuj gladiatorom, doradź barbarzyńskim wojownikom na naradzie. Na potrzeby reKONSTRUKCJI przestrzeń Parku Potulickich podzielił się na obozowiska historyczne. Zwróć uwagę, że dla Twojego komfortu i łatwiejszego zaplanowania indywidualnego programu festiwalowego sąsiadują z nimi bloki: OGNIOTrwali, Strefa MALUCHA oraz elementy ARTE. Od bloków NaukOVO i POPkultura dzieli Cię kilkunaminutowy spacer. Rozejrzyj się – popatrz na Starożytnych, którzy wokół Ciebie tworzą, szyją, gotują, tkają, dbają o urodę, ćwiczą musztrę i walczą. Wystarczy jeden krok w ich stronę, byś przeniósł się w czasie i poznał codzienne życie Antyku.



## Strefa MALUCHA

Drogie Maluchy! Jeśli przytłoczy Was zgiełk i hałas tłumu. Jeśli inni zasłaniają Wam widoki, rekonstrukcyjne stanowiska są za wysoko, a piece za gorące, zabierzcie rodziców do Strefy MALUCHA. Pod okiem animatorów i pedagogów będziecie mogli wspólnie spędzić czas korzystając z zadań sprawnościowych, zabaw i działań artystycznych. W sobotę strefę uzupełni historyczny plac zabaw, zaś na niedzielę artyści malarze Salonu Pruszkowskiego przygotowali cztery ciekawe działania twórcze. Dzięki nim powstaną dziecięce artefakty zainspirowane antycznymi tematami. Będzie można tworzyć celtyckie korale, odkryć tajemnice łacińskich sentencji, stworzyć niezwykle obrazki oraz wizerunki z greckich waz.



## Animacje miastoAKCJE

To najbardziej wnikający w tkankę miejską blok Festiwalu, tętniący rytmem ulic Pruszkowa. W jego ramach działać będą m.in.: „Śniadanie w parku”, spotkania literackie i filozoficzne zorganizowane przez Książnicę Pruszkowską i Muzeum DULAG 121 oraz spacer po naszym mieście. W oba dni festiwalowe urządzimy liczne, krótkie happeningi, które odbywać się będą w różnych, czasem bardzo niespodziewanych lokalizacjach. Rozejrzyj się po okolicy, może tuż za rogiem dzieją się jakieś MIASTOakcje?



## Studium ARTEfaktu

Blok, który towarzyszy pruszkowianom od końca maja jest obecny również podczas głównych dni festiwalowych. Przemierzając miasto bądźcie niezwykle uważni, bo artefakty skryte dotąd pod naszymi stopami wychodzą na powierzchnię! Spróbujcie przeszukać miasto i znaleźć zabytki, bądź ich wierne kopie. Czasem niepozorne, a jednak... najdrobniejsze artefakty zachwycają i stanowią źródło poznania przeszłości, w tym najstarszych dziejów dzisiejszego Pruszkowa. Odkryjcie ich tajemnice!

# WYDARZENIA

## **Śniadanie w Parku i Piknik w miniosadzie barbarzyńskiej, 10 września, godz. 11:00-15:00**

Wolisz ciche Malichy czy Park Kościuszki w centrum Pruszkowa? Chcesz spędzić czas w miniosadzie barbarzyńskiej, a może wybierzesz pełne animacji „Śniadanie w Parku”? Wybierz atmosferę i program dostosowany do własnych zainteresowań. W Malichach, gdzie dwa tysiące lat temu istniała jedna z wielkich osad hutniczych, zorganizowany zostanie rekonstrukcyjny piknik, zaś specjalna festiwalowa edycja „Śniadań w Parku” za punkt wyjścia oberze kuchnię sprzed wieków.

## **Strefa MALUCHA, 10 września 12:00-18:00, 11 września 12:00-17:30**

Festiwalowy świat najmłodszych tworzyć będą w Parku Potulickich pedagodzy Szkoły Podstawowej nr 2 w Pruszkowie oraz artyści Salonu Pruszkowskiego. Sobota będzie dniem aktywności sportowych nawiązujących do idei olimpizmu, uzupełnionych o wystawę „Pruszkowskich drzew genealogicznych”. W niedzielę dodatkowo działać będzie StrefaArte Malucha – cztery ciekawe zadania twórcze, dzięki którym powstaną dziecięce artefakty, zainspirowane antycznymi tematami.

## **Akademia Platońska, 10 i 11 września, godz. 12:00 oraz 13:30**

Zapraszamy na spotkanie z wędrownym greckim filozofem. Wzorem antycznych „przyjaciół mądrości” nasz filozof zbierze wokół siebie wiernych uczniów, aby wspólnie wyjaśniać czym jest prawidłowe rozumowanie, poznawać reguły konstrukcji natury i kosmosu oraz zastanawiać się czy bogowie mają wpływ na nasze życie. Akademia Platońska dla najmłodszych pozwoli zapoznać dzieci z podstawami filozofii antycznej w atrakcyjnej formie zabaw i warsztatów dopasowanych do ich wieku i zdolności. Filozof będzie czekał na swoich uczniów w rzymskim obozowisku rekonstrukcyjnym.

## **Garnek archeologa, 10 września, godz. 12:00**

Zapraszamy do pałacyku Sokola na spotkanie poświęcone książce „Garnek archeologa” Xenii Kolińskiej, która stanie się również pretekstem do podjęcia takich tematów jak podróże archeologiczne, szeroko rozumiana tematyka archeologii Bliskiego Wschodu ze szczególnym uwzględnieniem kamiennych grobowców szybowych z terenów dzisiejszego Omanu oraz stanowiska Khor Rori/Sumhuram – rzekomej stolicy królowej Sheby. W spotkaniu udział wezmą Jerzy Wierzbicki oraz Szymon Zdziębowski.

## **ART-Performance, 10 września, godz. 15:00-17:00**

Jakie kolory ma wytapiane żelazo? Czy można oddać jego temperaturę na obrazie? W jaki sposób pokazać płynność topionej rudy? Co to jest malarstwo kaskadowe?

Na te pytania będzie można znaleźć odpowiedź podczas barwnego performance'u, który zaprezentują Artyści malarze Salonu Pruszkowskiego w pobliżu Piecowska OGNIOtrwałych.

## **Ptaki stymfalijskie, 10 września, godz. 17:00**

„Ptaki stymfalijskie” w wykonaniu Teatru Ecce Homo to plenerowa zabawa mitologicznym motywem. Szóstą pracą Herkulesa było przepłoszenie z bagien ptaków – żywiły się one mięsem ludzkim, miały żelazne dzioby i pióra. Herakles, widząc ich ogromną ilość, porzucił myśl wystrzelania ptaków z łuku na ziemi. Wypłoszył je drewnianą kołatką wykonaną przez Hefajstosa, podarowaną przez Atenę. Spektakl odbędzie się na placu pokazowym w Parku Potulickich.

# WYDARZENIA

## **Opowieści ziemi i ognia , 10 września, godz. 18:00**

Zapraszamy do podróży przez czasy i miejsca. Sięgniemy do baśni fińskich i do eposu „Kalewala“, do skandynawskiej „Eddy“, zejdziemy do podziemi żeby szukać Sowiego i przywołamy opowieść z tradycji dawnych Bałtów. Będziemy opowiadać i śpiewać – wszystko po to, by postaci kowali, mistrzów i magów stały przed nami jak żywe i do nas przemówiły. W Cafe MALAVI opowiadać będą Beata Frankowska i Małgorzata Litwinowicz z Grupy Studnia O.

## **Pogrzeb Patroklosa, 10 września, godz. 20:00**

„Pogrzeb Patroklosa” to widowisko sceniczne połączone z melorecytacją fragmentu „Iliady” Homera. Będzie to unikalna okazja do wysłuchania (i obejrzenia) tekstu najstarszego europejskiego eposu w takiej formie, jaką znały kolejne pokolenia widzów, czyli jako mówionego tekstu wykonywanego przez zawodowego pieśniarza-rapsoda, w starożytnej Grecji zwanego aoidos. Jako ilustracja do tekstu stowarzyszenie „Hellas et Roma” zainscenizuje przebieg greckich obrzędów pogrzebowych przysługujących herosowi, bazując na zawartym w „Iliadzie” szczegółowym opisie ostatniego pożegnania Patroklosa, syna Menojtiosa, poległego pod murami Troi. Widowisko zaprezentowane zostanie na placu pokazowym w Parku Potulickich.

## **Spacer „100 lat Pruszkowa w pigułce”, 11 września, godz. 14:30**

Muzeum Dulag 121 zaprasza na rocznicowy, autorski spacer historyczny, który poprowadzi znawca dziejów Pruszkowa Szymon Kucharski. Opowie on o tym jak przez ostatnie stulecie zmieniało się nasze miasto. Poznamy historie najbardziej znanych pruszkowskich budowli sakralnych, fabryk, szkół i nie tylko. Rozpoczniemy pod siedzibą Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego. Spacer potrwa około 3 godziny.

## **Najstarsza muzyka świata, 11 września, godz. 16:00**

W trakcie wykładu performatywnego, Łukasz Szypkowski zabierze nas w czasy starożytne. Przyniesie ze sobą odpowiedzi na pytania: Jak stara jest muzyka. Jakie są najstarsze instrumenty muzyczne? Jak możemy usłyszeć muzykę sprzed wielu tysięcy lat? Spotkanie odbędzie się w oranżerii Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego.

## **Platon w Pruszkowie? 11 września, godz. 17:00**

Fascynująca opowieść historyka filozofii dr. Adama Górnika o akcji pruszkowskiej i Władysławie Witwickim. Czy lektura i tłumaczenie Platona w trakcie wojennej zawieruchy pozwoliły przetrwać Witwickiemu czas mroku? Czy starożytni mają nam do przekazania coś ważnego dzisiaj? Czy ich mądrość bardzo straciła na aktualności, czy może z czasem zyskała drugie życie?

## **Makbet, 11 września, godz. 20:30**

Rok 2016 należy do Wiliama Szekspira. W związku z tym nie mogło zabraknąć osoby wielkiego brytyjskiego dramaturga i poety w programie naszego festiwalu. Jak przekonują naukowcy z Uniwersytetu Wschodniej Anglii, bardzo popularny w epoce elżbietańskiej, przekład „Historii Rzymu” Liwiusza miał znaczny wpływ na fabułę historycznych tragedii Szekspira. Dzieło rzymskiego historyka odcisnęło również ślad na kształcie, jednej z najczęstszych wystawianych i adaptowanych sztuk mistrza, „Makbet”. Badacze brytyjscy twierdzą, że bezpośrednią inspiracją do stworzenia postaci Lady Makbet miałyby być dwie bezlitosne królowe z antycznego Rzymu. Obydwie władczynie, wykorzystując słabości swoich mężów, prowadziły bezwzględną walkę w celu osiągnięcia władzy. Naukowcy przekonują również, że dramaturg zapożyczył z Liwiusza nie tylko wątek ale wręcz język, wkładając w usta Lady Makbet słowa wyjęte z „Historii Rzymu”.

# MAPA FESTIWALU



**PRUSZKÓW**

# GOŚCIE FESTIWALU

## ARTE

---

### **Teatr Ecce Homo**

Kielecki teatr poruszający się głównie w formule performance. Powstał w 1996 roku jako projekt artysty plastyka, dyrektora Państwowych Szkół Plastycznych w Kielcach – Tadeusza Maja. Do roku 2016 teatr zrealizował 42 spektakle, z czego ponad połowę posiada w bieżącym repertuarze. W działaniach teatru uczestniczą uczniowie i studenci oraz osoby dorosłe, opiekę artystyczną nad zespołem od roku 2000 sprawuje Anna Kantyka-Grela, która jest także managerem teatru. Od roku 2006 dzięki zaangażowaniu reżysera teatralnego Marcina Bortkiewicza teatr inscenizuje adaptacje utworów Moliera, Manna, Solżenicyna i Dostojewskiego. Od maja 2007 roku Teatr przeniósł się do Bazy Zbożowej, gdzie w starej spawalni samochodowej urządził swoją pierwszą wymarzoną salę teatralną.

### **Grupa Studnia O.**

Pierwsze w Polsce stowarzyszenie opowiadaczy, które działa od 1997 roku. Grupę Studnia O. tworzą: Beata Frankowska, Magda Górską, Paweł Górski, Jarek Kaczmarek, Agnieszka Aysen Kaim, Dorota Maciejuk, Gosia Litwinowicz. Źródłem opowieści jest bogata i różnorodna tradycja literatury ustnej: bajki i baśnie, mity i eposy z różnych kultur a także historie autorskie. Działalność Studni O. nie jest jednak próbą rekonstrukcji dawnych praktyk opowiadania czy wiernym odtwarzaniem tradycyjnych narracji. Sztuka opowiadania traktowana jest jako indywidualną twórczość artystyczna, inspirowana tradycją, lecz wpisująca się w kontekst współczesności. Opowiadacze Stowarzyszenia prowadzą także wiele projektów badawczych nad tradycją opowiadania w różnych kręgach kulturowych. Wypracowana forma spotkania to widowisko narracyjne, które nawiązuje do tradycji starożytnego sympozjonu, gdzie opowieści harmonijnie współlistnieją z dyskursem naukowym, muzyką, elementami uczy.

### **Salon Pruszkowski**

Jak piszą o sobie artyści Salonu: „Jesteśmy lokalną grupą artystów malarzy, grafików i eksperymentatorów, którą wiąże nie tylko wspólna pracownia, ale przede wszystkim moc twórcza i kreatywność. Skupiamy ciekawe osobowości o tych samych planach i miłości do piękna. Tworzymy grupę otwartą, żywą, działamy wspólnie, jak i indywidualnie.”

Salon Pruszkowski realizuje wiele interesujących projektów artystycznych, wzbogacających działalność kulturalną miasta. Należą do nich m.in. „Pruszkowski Montmartre” oraz wystawy i warsztaty organizowane w ramach „Śniadań w Parku”. Wystawy stały się również stałym elementem Nocy Muzeów. Ekspozycje prac artystów można było podziwiać lokalnie m.in. w: Mateczniku Mazowsze w Karolinie, w pruszkowskim Pałacu Ślubów, Pałacyku Sokoła, Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy, na basenie Kapry, w hotelach Ideal i Victor, jak również w Warszawie m.in.: w Galerii Sztuki Współczesnej „Aktyn”, w galerii Teatru Kamienica, w Domotece, w galerii biurowca Irydion.

# GOŚCIE FESTIWALU

## Laboratorium Rzeźby REAKTOR

Artyści skupieni wokół Reaktor – Laboratorium Rzeźby, to profesjonalna, multidyscyplinarna pracownia artystyczna założona przez doświadczonych, absolwentów wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie: Krzysztof Ostrzeszewicz, Witold Nazarkiewicz, Anna Zielińska, Przemysław Pietrzak, Tomasz Waszczeniuk, Paweł Chmielewski. Jej członkami są również Czarli Bajka, Jan Augustin, Konrad Chmielewski. Traktują sztukę w sposób niekonwencjonalny, wychodzą poza klasyczne rozumienie jej dziedziny. Celem działań artystycznych jest obalanie granic między artystą a odbiorcą poprzez wspólne tworzenie i przeżywanie. Brali udział w wcześniejszych projektach pruszkowskiego muzeum (Archeostrefa, Noc Muzeów, Dni Pruszkowa, dni otwarte), proponując niekonwencjonalne aktywności artystyczne.

**Łukasz Szypkowski** - filolog klasyczny, hellenista, śpiewak, tłumacz literatury starożytnej. Prowadzi warsztaty poświęcone muzyce w starożytności w Instytucie Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizuje się w melorecytacyjnym wykonywaniu starogreckiej epiki. Współtwórca projektu edukacyjnego „Odyseja 2011” zrealizowanego przez Studnię O. przy wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2011 roku. Wykład performatywny Łukasza Szypkowskiego jest wydarzeniem dwóch bloków – ARTE i NaukOVO.

**Witold Vargas** - ilustrator książek oraz nauczyciel rysunku. Wśród licznych aktywności artystycznych Witolda Vargasa można odnaleźć animację filmową, opowiadanie i tworzenie historii oraz prowadzenie warsztatów kreatywnych łączących wszystkie powyższe elementy, wraz z komponowaniem i wykonywaniem muzyki na żywo. Wraz z Pawłem Zychem studiował rodzime legendy, baśnie i podania. Owoce ich współpracy stał się cykl książkowy „Legendarz”, do którego należą m.in.: „Bestiariusz słowiański”, „Księga smoków polskich”, „Księga karpackich zbójników”, „Święci i biesy” czy „Duchy polskich miast i zamków”.

## POPkultura

---

**Mariusz Kozik (Lacedemon)** - malarz, ilustrator i artysta koncepcyjny. Absolwent malarstwa Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. Swoją niezwykłą talent łączy z ogromną pasją historyczną, tworząc wybitne prace zarówno pod względem artystycznym, jak merytorycznym – m.in. pod względem najdrobniejszych szczegółów uzbrojenia prezentowanych postaci w scenach batalistycznych. Jego ilustracje można podziwiać w książkach i grach takich wydawnictw jak: Ender, Osprey Publishing, Fireforge Games czy Fabryka Słów oraz na okładkach czasopism: Focus Historia, wSieci Historii, Guerres&Historie, Desperata Ferro i innych.

**Aleksandra Pietrzyk** - maniaczka przedzierania się przez informacyjną dżunglę, niereformowalny mól książkowo-elektroniczny, co dobrze wróży rozrzuhanemu doktoratowi. W chwilach wymagających postawy oficjalnej i bardziej zdyscyplinowanej – „naczelną” połówką podkastON.eu oraz informacyjno-producenckie wsparcie TV UMCS.

# GOŚCIE FESTIWALU

**Łukasz Kucharski** - podkaster (podkastON.eu), dziennikarz (TV UMCS), autor programu Filmoskop (YouTube) oraz eksrecenzent. Na co dzień oddycha ruchomymi obrazkami, a w wolnych chwilach powinien pisać doktorat o audiowizualnej prezentacji śmierci w grach wideo.

**Oskar Rogowski** - zapalony fan komiksów od 3 roku życia. Prowadzi kanał „Komiksomaniak” na youtube, gdzie przybliży tematykę komiksowych superbohaterów, a także analizuje ich filmowe i serialowe adaptacje. Jest jedną z trzech osób, prowadzących podcast „Comics Weekly” gdzie co tydzień przeglądane są nowości zarówno Marvel jak i DC Comics. Współpracuje też z wydawnictwem Egmont, zarówno przy korekcie merytorycznej, jak i tłumaczeniach komiksów Deadpool i Superior Spider-man.

**Adam Kwapiński** - z wykształcenia historyk i kulturoznawca, który od dziecka marzył o tworzeniu gier. Jeden z założycieli Fabryki Gier Historycznych - wydawnictwa historycznych gier planszowych, które prowadzi po dziś dzień. Jest autorem lub współautorem ponad 10 tytułów, które ukazały się w Polsce i na świecie. Tworzy zarówno gry o tematyce historycznej jak również takie, które nawiązują klimatem do szeroko pojętej fantastyki, z której środowiskiem od lat jest związany. W wolnych od gier chwilach czyta książki i tańczy taniec irlandzki.

## OGNIOtrwali

---

**Lee Sauder, USA – [www.leesauder.com](http://www.leesauder.com)** – W oczach wielu uznanych specjalistów i rekonstruktorów wytopu żelaza metodami tradycyjnymi na świecie – Lee Sauder jest najlepszy w swojej dziedzinie. Znany kowal, wytapiacz, twórca unikatowych rzeźb z pozyskanego samodzielnie żelaza. Zapraszany na seminaria, warsztaty i pokazy na całym świecie. Jak sam o sobie pisze: Oto co robię w życiu: wydobywam rudę żelaza i przemieniam ją w metal dzięki antycznej i dawno zapomnianej sztuce wytopu. Potem próbuję wykuć coś pięknego z własnoręcznie wykonanego żelaza.

**Darrell Markewitz, Kanada – [www.warehamforge.ca](http://www.warehamforge.ca)** – Kowal i rekonstruktor procesu wytopu żelaza z okresu wikingów. Na co dzień związany z muzeum Vinland poświęconemu osadzie wikingów ze słynnego stanowiska L’Anse aux Meadows na Nowej Funlandii. Swoją warsztat, umiejętności oraz wytopy żelaza prezentował dotychczas m.in. w Kanadzie, USA, Danii, Szkocji oraz na Islandii.

# GOŚCIE FESTIWALU

## **Jysk Iron Syndicate, Dania-Norwegia**

Grupa powołana do życia przez niezwykle doświadczonych odtwórców i eksperymentatorów procesu hutniczego – jej członkowie mają na koncie łącznie ponad 1000 wykonanych z sukcesem wytopów żelaza metodami pradziejowymi i historycznymi. Liderem grupy jest Jens Jorgen Olesen – jeden z najbardziej cenionych w Europie rekonstruktorów starożytnego procesu hutniczego. Pracownik Heltborg Muzeum w Danii. Dzięki jego doświadczeniu i wsparciu, możliwe było znaczące podniesienie poziomu rekonstrukcji omawianego rzemiosła wśród polskich eksperymentatorów i badaczy. Uczestnik wielu imprez archeologicznych w Polsce, w tym Dymarek Świętokrzyskich czy pruskowskiej Kampanii Ognia, realizowanej przez Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego w roku 2010. Jensowi Jorgenowi Olesenowi towarzyszyć będą Michael Nissen, obecnie związany z odtworzonym skansenem z epoki żelaza w Hjemsted w Danii, Tom B. Haraldsen, archeolog z Randfjordsmuseums w Norwegii oraz Anders Houmoller Olesen z Danii.

## **Świętokrzyskie Stowarzyszenie Dziedzictwa Przemysłowego**

Jak pisze o sobie stowarzyszenie: „Działania ŚSDP ukierunkowane są od chwili powstania tj. od 20 kwietnia 1999 roku na popularyzację i rozszerzanie wiedzy o kulturalnych i przemysłowych „korzeniach“ naszego regionu. Pragniemy uzmysłowić mieszkańcom i zwiedzającym go turystom, że jednym z podstawowych dóbr naszego województwa jest spuścizna przeszłości, a zwłaszcza tradycje przemysłowe. Pod tym względem żaden inny region w Polsce nie może się równać z ziemią świętokrzyską. Pozostałości neolitycznych kopalń krzemienia i okręgu produkującego żelazo w okresie rzymskim nie posiadają odpowiedników, nawet w skali europejskiej.” Wytop żelaza w piecu typu świętokrzyskiego poprowadzi Adrian Wrona.

## **Śląski Region Starożytnego Hutnictwa Żelaza**

Technikę i technologię uzyskiwania żelaza w starożytności na obszarze Śląska zaprezentuje podczas ARTEfaktów grupa badaczy i eksperymentatorów, którą pokieruje dr Paweł Madera z Muzeum Archeologicznego we Wrocławiu. Grupa ma na swoim koncie kilka spektakularnych sukcesów eksperymentatorskich z piecem dymarskim o dużej kotłince i wysokości ponad dwóch metrów, pracującym wyłącznie na dmuch naturalny (bez użycia miechów). Dane archeologiczne wskazują, że piece tej odmiany funkcjonowały na Śląsku od I w. p.n.e. do V w. n.e. i były bardzo charakterystyczne dla tego regionu. Dotychczas ich działanie można było obserwować podczas Dymarek Świętokrzyskich oraz na festynie metalurgicznym w Etouars (Francja). Występ na ARTEfaktach będzie pierwszą prezentacją imponującej wielkością i sposobem pracy urządzenia na Mazowszu.

# GOŚCIE FESTIWALU

## **Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie**

Tematyka starożytnej metalurgii od dawna była zagadnieniem leżącym w centrum zainteresowań pracowników PMA. Międzynarodowa współpraca w tej dziedzinie zaowocowała organizacją wystawy i sesji naukowej „NÄR JÄRNET KOM” w Göteborgu w 1977 roku, we współpracy z Göteborgs Arkeologiska Museum, Muzeum Archeologicznym w Krakowie i Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi. Prowadzone obecnie doświadczenia i badania starożytnego procesu produkcji żelaza mają na celu wyjaśnienie technologii procesu oraz przygotowania surowca jakim były ubogie rudy darniowe występujące na Mazowszu. Grupą pokieruje Władysław Weker.

## **Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy w Pruszkowie**

Podczas ARTEfaktów, zespół Muzeum zaprezentuje eksperymentalne wytopy żelaza w piecach, zrekonstruowanych na podstawie wyników badań archeologicznych, prowadzonych na terenie Mazowieckiego Centrum Metalurgicznego. Grupa prowadzi próby odtworzenia starożytnego procesu hutniczego od 2008 roku. Muzealne piece były obecne m.in. na: Dymarkach Świętokrzyskich, Industriadzie, Europejskich Dniach Dziedzictwa, Festiwalu Nauki i Dniach Pruszkowa. Celem nadrzędnym jest uzyskanie żelaza wyłącznie z miejscowych rud darniowych. Do dziś nikomu nie udało się powtórzyć tej sztuki, tak dobrze znanej pradziejowym mieszkańcom Mazowsza z II wiek p.n.e. – III wiek n.e. Może właśnie na ARTEfaktach uda się odkryć tajemnicę ich technologii?

## **NaukOVO**

---

**Dr hab. Dariusz Słapek** - profesor nadzwyczajny UMCS, dyrektor Instytutu Historii, kierownik Zakładu Historii Starożytnej UMCS oraz twórca Lubelskiego Centrum Dokumentacji Historii Sportu. Konsultant bloku naukowego Festiwalu ARTEfakty. Otrzymał „Srebrny Wawrzyn Olimpijski” za pracę „Sport i widowiska w świecie antycznym”. Członek: Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Komisji ds. Podręczników Szkolnych Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Ceniony badacz i popularyzator nauki.

**Dr hab. Maciej Jońca** - adiunkt w Katedrze Prawa Rzymskiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Członek stowarzyszeń i grup o charakterze naukowym: Polskiego Towarzystwa Filologicznego, Junge Romanisten, Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, stały współpracownik Edukacji Prawniczej. Autor kilku monografii, w tym : „Parricidium w prawie rzymskim”, „Głośnie rzymskie procesy karne” oraz „Prawo rzymskie. Marginalia”. Redaktor leksykonów: „Łacińskie sentencje i powiedzenia prawnicze”, „Prawo rzymskie a kultura prawna Europy”, „Roman Law and European Legal Culture”.

**Dr hab. Ireneusz Łuć** - absolwent studiów historycznych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, a obecnie pracownik Zakładu Historii Starożytnej Instytutu Historii na tej uczelni. Wśród jego zainteresowań badawczych podczas Festiwalu zajmuje Historia wojskowości w starożytnym Rzymie. Autor licznych publikacji, w tym: „Oddziały pretorianów w starożytnym Rzymie. Rekrutacja, struktura, organizacja”, „Excubiae principis. Geneza i zadania żołnierzy kohorty pretoriańskiej w starożytnym Rzymie”, „Pseudo-Hyginus, O wytyczeniu obozów wojskowych” (przekład, wstęp i komentarz I. Łuć i K. Królczyk), „Boni et Mali Milites Romani. Relacje między żołnierzami wojsk rzymskich w okresie Wczesnego Cesarstwa”.

# GOŚCIE FESTIWALU

**Dr Henryk Kowalski** - adiunkt Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jego zainteresowania naukowe obejmują historię społeczną, polityczną oraz religię w Rzymie w okresie późnej republiki i wczesnego cesarstwa. W trakcie swojej kariery uniwersyteckiej był członkiem m.in.: Senatu UMCS, Rady Wydziału, Komisji Historii Starożytnej PTH, Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim. Posiada odznaczenia: Brązowy, Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi, a także Medal Komisji Edukacji.

**Mgr Mateusz Łobacz** - urodzony w 1985 roku, absolwent Wydziału Historycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W Stowarzyszeniu na Rzecz Popularyzacji Kultury Antycznej „Hellas et Roma” działa od roku 2007. Autor kilkunastu artykułów na tematy związane z antropologią wojny w starożytności, kontaktami pomiędzy ludami basenu Morza Śródziemnego i Iranu w późnej starożytności oraz dziejami greckich królestw w rejonie Azji Centralnej. W ostatnim czasie prowadził cykl prelekcji „Podróżując przez Antyk” w Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego w Pruszkowie.

## ReKONSTRUKCJA

---

### **Hellas et Roma**

Stowarzyszenie Na Rzecz Popularyzacji Kultury Antycznej „Hellas et Roma” zostało zawiązane w roku 2001. Podwaliny pod dzisiejszą działalność stworzyli studenci, doktoranci oraz pracownicy naukowcy Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu oraz UMCS w Lublinie. Spiritus movens działalności od samego początku stanowi dr hab. Dariusz Słapek. Z czasem Stowarzyszenie rozrosło się o członków niezwiązanych z życiem akademickim, ale równie zafascynowanych czasami antycznymi. Obecnie „Hellas et Roma” realizuje kilkanaście projektów edukacyjnych. Pod jego patronatem funkcjonuje szkoła gladiatorów Lvdvs Magnvs Cacti oraz projekt „Hoplitai”. Ścisła współpraca z Instytutem Historii UMCS w Lublinie pozwala na dbanie o najwyższy poziom merytoryczny prezentacji. Stowarzyszenie aktywnie działa na rzecz popularyzacji wiedzy o Antyku współpracując z wieloma placówkami muzealnymi oraz ośrodkami akademickimi.

### **Legio XXI Rapax**

To międzynarodowy projekt tworzony na najwyższym poziomie. Obecnie jest to jedna z największych grup rekonstrukcyjnych o takim profilu na świecie. Celem Rapax jest rekonstrukcja życia obozowego we wszystkich jego aspektach, zarówno pod względem wyglądu, jak i obyczajowości, ale również wielu elementów codzienności legionistów w starożytnym Rzymie. Dzięki takiemu podejściu, uczestnicy wydarzeń, w których udział bierze Legio XXI Rapax, mają niepowtarzalną szansę bezpośredniego doświadczenia i wspólnego przeżywania historii Imperium Rzymskiego w pierwszych latach istnienia Cesarstwa. Przekonać się o tym mogli widzowie licznych imprez rekonstrukcyjnych zarówno w Polsce, jak i za granicą. Prezentacje musztry, zdolności bojowej czy prac obozowych, wzbogacone o liczne rekonstrukcje, które ogląda się w naturalnym dla nich środowisku, tworzą malowniczy świat, oparty na mocnych fundamentach naukowych oraz źródłach historycznych.

# GOŚCIE FESTIWALU

## **Hajris**

Grupa tworzona przez pasjonatów szeroko rozumianego antyku. Jej celem jest jak najwierniejsze przedstawienie realiów życia ludów barbarzyńskich zamieszkujących tereny dzisiejszych ziem polskich w pierwszych wiekach naszej ery, czyli w tzw. okresie wpływów rzymskich. Aby w najlepszy możliwy sposób móc przedstawić swoistą „żywą historię”, osoby skupione wokół projektu Hajris opierają się na analizach źródeł pisanych, ikonograficznych i archeologicznych. Naukowe fundamenty, poddane pomysłowej i rzetelnej stylizacji, nadają niepowtarzalny charakter poszczególnym prezentacjom. Jak sami o sobie piszą: „Pragniemy możliwie wiernie przedstawić różne aspekty życia ludzi z tamtej epoki, tworząc jedyny obecnie dostępny rodzaj wehikułu czasu – „żywą historię”. Nazwaliśmy to historią doświadczalną, ponieważ przez doświadczenia naukowe próbujemy poznać przeszłość, a jednocześnie doświadczamy historii razem z odbiorcami.”

## **Terra Ferrata**

Co dziś możemy powiedzieć o ludach barbarzyńskich żyjących na terenach ziem Polskich w czasach starożytnych? Jak wyglądało ich życie codzienne? W jakim rytmie i tempie następowały zmiany kulturowe? Na te i inne, bardziej szczegółowe pytania starają się znaleźć odpowiedzi członkowie grupy Terra Ferrata. Opierając się na materialnych śladach egzystencji, m.in. artefaktach pozyskiwanych podczas badań archeologicznych, podejmują ambitną próbę odtworzenia życia codziennego społeczności zamieszkujących tereny nigdy nie podbite przez Imperium Rzymskie. Dzięki połączeniu wiedzy naukowej z obecnymi możliwościami rekonstrukcji historycznej, mamy możliwość poznania społeczności zamieszkujących zróżnicowane kulturowo tereny Europy Środkowej. To właśnie opisywane społeczności miały często ogromny wpływ na politykę Rzymu, wpływając często na jego losy i historię.

## **Fundacja Terra Operta**

Wśród członków Fundacji oraz osób i grup stale z nią współpracujących, znaleźć można wyróżniających się rekonstruktorów, badaczy i pasjonatów świata starożytnego. Ich głównymi celami są: propagowanie i upowszechnianie ideałów europejskiej kultury antycznej i dawnej oraz przywracanie ich do życia, a także wymiana wiedzy oraz informacji w dziedzinie poszukiwania i odkrywania źródeł oraz kulturowych form antycznych, jak również rozwój ruchu odtwórczego nakierowanego na europejską kulturę antyczną. Swoją wiedzą dzielą się na licznych wydarzeniach rekonstrukcyjnych i pokazach, podczas których dynamicznie, ze znanstwem i swadą, prezentują swoją szeroką wiedzę. Wśród podejmowanych tematów i zagadnień znajdują się zarówno elementy kultury materialnej jak i szeroko rozumianej obyczajowości. Dzięki temu wśród swoich prezentacji posiadają m.in. targ niewolników, tkactwo, gry i hazard, magię antyczną oraz prawodawstwo rzymskie.

# GOŚCIE FESTIWALU

## **Terra Celtica**

Od 2004 roku Stowarzyszenie Celtica zdobywa i propaguje wiedzę o kulturze celtyckiej, ze szczególnym uwzględnieniem jej funkcjonowania na terenach dzisiejszych ziem polskich i sąsiednich. Celtowie odegrali niebagatelną rolę w historii Europy, wpływając również na wiele grup etnicznych. Członkowie Stowarzyszenia odtwarzają i prezentują osiągnięcia technologiczne tej wyjątkowej społeczności, uzupełniając swoje pokazy o wiele elementów życia społecznego. Dzięki ich zaangażowaniu, na licznych imprezach rekonstrukcyjnych, a także podczas lekcji muzealnych czy pokazów widzowie mogą odkryć fascynujący świat Celtyki. Wśród prezentowanych przez Stowarzyszenie rzemiosł znajdują się: kowalstwo, mincertstwo, brązownictwo, tkactwo, powroźnictwo, kaletnictwo, obróbka kości, produkcja soli, dziegciarstwo, kuchnia, filcowanie oraz gry i zabawy antyczne.

## **MiastoAKCJE**

**Dr Adam Górniak** - historyk filozofii starożytnej i średniowiecznej. Niezwykle ceniony przez studentów wykładowca Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Wspaniały gawędziarz potrafiący oczarować publiczność swoimi wystąpieniami. Redaktor naukowy serii „Studia nad filozofią starożytną i średniowieczną”. Publikował m.in. w „Zeszytach Naukowych KUL”, „Przeglądzie Filozoficznym” (Nowa Seria), „Studiach Antycznych i Mediewistycznych”, „Edukacji Filozoficznej”, „Etyce” oraz „Sztuce i Filozofii”.

**Jerzy Wierzbicki** - fotograf dokumentalista, absolwent archeologii UAM w Poznaniu. Autor albumu „Gdańsk Suburbia”, który jest analizą zmian społeczno-ekonomicznych w latach dziewięćdziesiątych. Członek kilku misji archeologicznych w Syrii (1999, 2000, 2002, 2008), Turcji (2006) oraz w Iraku (2003, 2015). Od 2007 roku żyje i pracuje w Omanie. Od 2009 roku fotograf w Times of Oman, Al Shabiba, Y Magazine. Fotografie publikował na łamach National Geographic Traveler, Newsweek, BBC news, MiddleEastEye oraz wielu innych publikacji. Od 2010 zorganizował kilkadziesiąt wypraw w głąb omańskiego interioru w ramach [www.discoveroman.eu](http://www.discoveroman.eu). Samotnie odbył prawie 300 takich wypraw.

**Szymon Zdziebłowski** - archeolog, dziennikarz naukowy i niestrudzony popularyzator nauki. Jest redaktorem i pomysłodawcą książki „Cyfrowy archeolog. Podręcznik promocji archeologii w nowych mediach”, pierwszej publikacji przybliżającej środowisku archeologicznemu tematykę public relations i nowych mediów w praktyce. Uczestniczył w misjach archeologicznych w Egipcie, Turcji i Polsce. Stypendysta oraz późniejszy pracownik Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze. Autor dwóch przewodników turystycznych po Egipcie: „Egipt. Skarby faraonów i rafy koralowe” i „Egipt. Oazy w cieniu piramid”.

# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

Festiwal ARTEfakty to ponad sto zróżnicowanych wydarzeń, warsztatów i happeningów w całym mieście. Dlatego zachęcamy do stworzenia własnego, indywidualnego programu zwiedzania, bądź skorzystania z proponowanych przez nas poniżej ścieżek tematycznych.

## Ścieżka artystyczno-literacka

Tę ścieżkę dedykujemy wszystkim miłośnikom kultury wysokiej i popularnej – w jej ramach znalazły się inscenizacje, spotkania literackie, performance z dziedziny literatury, teatru i sztuki oraz wzbogaconej tymi pierwiastkami rekonstrukcji historycznej. Sięgnęliśmy również do komiksów oraz digitalartu.

### Sobota

- 12:00 Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, Ośrodek Kultury Chrześcijańskiej, ul. 3 maja 124  
(obowiązują wcześniejsze zapisy)
- 12:00 „Garnek archeologa” – spotkanie archeologiczno-podróżnicze, Sala koncertowa Pałacu „Sokoła”, ul. Kościuszki 41
- 13:00 Rozmowy niekontrolowane – inscenizacja wiecu i tradycji germańskich, Park Potulickich
- 14:00 Motywy antyczne w komiksie – spotkanie z Oskarem Rogowskim „Komiksomaniakiem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:00 Digitalart – spotkanie z Mariuszem Kozikiem „Lacedemonem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 17:00 „Ptaki stymfalijskie”, spektakl Teatru ECCE HOMO, Park Potulickich
- 18:00 „Opowieści ziemi i ognia” Grupy Studnia O., Cafe MALAVI, ul. Bolesława Prusa 35
- 20:00 Pogrzeb Patroklosa – inscenizacja fragmentu „Iliady” Homera, Park Potulickich

### Wydarzenia ciągłe

15:00-17:00 ART-performance Salonu Pruszkowskiego, Park Potulickich, w sąsiedztwie OGNIOTrwących

### UWAGA – Bądźcie czujni

12:00-18:00 Happeningi miejskie – Żbików, Gąsin, Park Mazowsze, Park Żwirowisko, pruszkowskie osiedla, ulice i skwery

# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Niedziela

- 12:00 Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, MOK „Kamyk”, ul. Miry Ziemińskiej-Sygietyńskiej 5 (obowiązują wcześniejsze zapisy)
- 13:00 Targ niewolników – inscenizacja, Park Potulickich
- 13:30 „Ben Hur vs Ben Hur vs Ben Hur – gdzie dwóch się bije tam trzeci korzysta” – spotkanie filmowe z Łukaszem Kucharskim, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 14:00 Sąd Rzymski – inscenizacja, Park Potulickich
- 14:30 Motywy antyczne w komiksie – spotkanie z Oskarem Rogowskim „Komiksomaniakiem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 15:00 Zaślubiny rzymskie – inscenizacja, Park Potulickich
- 16:00 Najstarsza muzyka świata – literackie spotkanie performatywne, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 17:00 Pompa Gladiatorów – wielki finał bloku, Park Potulickich  
„Platon w Pruszkowie” – spotkanie z historykiem filozofii dr. Adamem Górniakiem, Muzeum DULAG 121, ul. 3 maja 8a  
„Peplum – neomitologie ubrane w miecz i sandały” – spotkanie filmowe z Aleksandrą Pietrzyk, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 18:00 Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał Festiwalu, Park Potulickich
- 20:30 „Makbet” – seans specjalny Pruszkowskiego Kina Letniego, Pl. Jana Pawła II,

## Wydarzenia ciągłe

12:00-17:30 Strefa MALUCHA ze specjalną Strefą`rte Malucha w godzinach 12:00-13:30, 14:00-15:30, 16:00-17:30, Park Potulickich

## UWAGA – Bądźcie czujni

12:00-18:00 Happeningi miejskie – Żbików, Gąsin, Park Mazowsze, Park Żwirowisko, pruszkowskie osiedla, ulice i skwery



# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Ścieżka starożytności

Zachęcamy przede wszystkim do eksplorowania w Parku Potulickich obozowisk rekonstrukcyjnych Rzymian, w tym obozu legionistów, Celtów, Germanów oraz Greków. Wśród warsztatów i stanowisk pokazowych znajdują się m.in.: kuchnia rzymska i śródziemnomorska, lampki oliwne, kaletnictwo, rogownictwo, gry, sztuka antyczna oraz mozaiki, ubiór i fryzury, kosmetyka antyczna, sport antyczny, edukacja, tkactwo, gladiatorzy wraz ze szkółką dla młodych wojowników, magia antyczna oraz wojownicy barbarzyńscy. W tej ścieżce wyszczególniliśmy również godziny inscenizacji rekonstrukcyjnych oraz Akademii Platońskiej dla dzieci.

### Sobota

- 12:00 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 13:00 Rozmowy niekontrolowane – inscenizacja wiece i tradycji germańskich, Park Potulickich
- 13:30 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 15:00 Bitwa „Barbarzyńców” z legionistami – inscenizacja połączona z prezentacją technik i sprawności bojowej, Park Potulickich
- 20:00 Pogrzeb Patroklosa – inscenizacja fragmentu „Iliady” Homera, Park Potulickich

### Wydarzenia ciągłe

- 11:00-15:00 Piknik rekonstrukcyjny, Malichy, plac sportowy przy zbiegu ulic Sadowej i Spacerowej
- 12:00-19:00 Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich

### Niedziela

- 12:00 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 13:00 Targ niewolników – inscenizacja, Park Potulickich
- 13:30 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 14:00 Sąd rzymski – inscenizacja, Park Potulickich
- 15:00 Zaślubiny rzymskie – inscenizacja, Park Potulickich
- 17:00 Pompa Gladiatorów – wielki finał bloku, Park Potulickich
- 18:00 Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał Festiwalu, Park Potulickich

### Wydarzenia ciągłe

- 12:00-17:00 Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich



# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Ścieżka wydarzeń

Ścieżka stworzona dla tych wszystkich, którzy swobodnie chcą wziąć udział w Festiwalu, ale zależy im na obecności na najważniejszych pokazach. Oto one!

### Sobota

- 12:00 „Garnek archeologa” – spotkanie archeologiczno-podróżnicze, Sala koncertowa Pałacu „Sokoła”, ul. Kościuszki 41
- 13:00 Rozmowy niekontrolowane – inscenizacja wiece i tradycji germańskich, Park Potulickich
- 15:00 Bitwa „Barbarzyńców” z legionistami – inscenizacja połączona z prezentacją technik i sprawności bojowej, Park Potulickich
- 17:00 „Ptaki stymfalijskie”, spektakl Teatru ECCE HOMO, Park Potulickich
- 18:00 „Opowieści ziemi i ognia” Grupy Studnia O., Cafe MALAVI, ul. Bolesława Prusa 35
- 20:00 Pogrzeb Patroklosa – inscenizacja fragmentu „Iliady” Homera, Park Potulickich

### Niedziela

- 13:00 Targ niewolników – inscenizacja, Park Potulickich
- 14:00 Sąd rzymski – inscenizacja, Park Potulickich
- 15:00 Zaślubiny rzymskie – inscenizacja, Park Potulickich
- 16:00 Najstarsza muzyka świata – literackie spotkanie performatywne, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 17:00 Pompa Gladiatorów – wielki finał bloku, Park Potulickich
- „Platon w Pruszkowie” – spotkanie z historykiem filozofii dr. Adamem Górniakiem, Muzeum DULAG 121, ul. 3 maja 8a
- 18:00 Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał Festiwalu, Park Potulickich
- 20:30 „Makbet” – seans specjalny Pruszkowskiego Kina Letniego, Pl. Jana Pawła II



# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Rekonstrukcja na NOVO

Nie wystarczy ci malownicza rekonstrukcja historyczna? Chciałbyś lepiej zrozumieć Antyk i jego współczesne oblicza – naukowe i popkulturowe? Zapoznaj się propozycjami ścieżki Rekonstrukcja na NOVO i zdecyduj, w których wydarzeniach chcesz uczestniczyć. W jej ramach umieściliśmy też piecowisko OGNIOtrwałych – odwiedź ich i posłuchaj jak z reliktyw starożytnych pieców odczytali tajemnice wytopu żelaza.

### Sobota

- 12:00 „Garnek archeologa” – spotkanie archeologiczno-podróżnicze, Sala koncertowa Pałacu „Sokoła”, ul. Kościuszki 41
- 12:00 Motywy antyczne we współczesnych grach planszowych – spotkanie z Adamem Kwapińskim z „Fabryki gier historycznych”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 12:30 Prelekcja: dr hab. Ireneusz Łuć – Armia imperium rzymskiego, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 13:30 Prelekcja: dr Henryk Kowalski – Rzymska religia państwowa, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 14:00 Motywy antyczne w komiksie – spotkanie z Oskarem Rogowskim „Komiksomaniakiem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 14:30 Prelekcja: mgr Mateusz Łobacz – Podróże w Antyku, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 15:00 „Peplum – neomitologie ubrane w miecz i sandały” – spotkanie filmowe z Aleksandrą Pietrzyk, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 15:30 Prelekcja: dr hab. Maciej Jońca – Seksualność a prawodawstwo rzymskie, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:00 Digitalart – spotkanie z Mariuszem Kozikiem „Lacedemonem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:30 Prelekcja: dr hab. Dariusz Ślapek – Sport antyczny i gladiatorzy, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2

### Wydarzenia ciągle

12:00-17:00 Piecowisko OGNIOtrwałych, Park Potulickich



# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Niedziela

- 12:00 Prelekcja: mgr Mateusz Łobacz – Podróże w Antyku, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 12:30 Motywy antyczne we współczesnych grach planszowych – spotkanie z Adamem Kwapińskim z „Fabryki gier historycznych”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego
- 13:00 Prelekcja: dr hab. Maciej Jońca – Seksualność a prawodawstwo rzymskie, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 13:30 „Ben Hur vs Ben Hur vs Ben Hur – gdzie dwóch się bije tam trzeci korzysta” – spotkanie filmowe z Łukaszem Kucharskim, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 14:00 Prelekcja: dr hab. Dariusz Słapek – Sport antyczny i gladiatorzy, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 14:30 Motywy antyczne w komiksie – spotkanie z Oskarem Rogowskim „Komiksomaniakiem”, podziemia Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 15:00 Prelekcja: dr hab. Ireneusz Łuć – Armia imperium rzymskiego, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 16:00 Najstarsza muzyka świata – literackie spotkanie performatywne, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 17:00 „Platon w Pruszkowie” – spotkanie z historykiem filozofii dr. Adamem Górniakiem, Muzeum DULAG 121, ul. 3 maja 8a,
- 18:00 Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał festiwalu, Park Potulickich

## Wydarzenia ciągłe

12:00-18:00 Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich



# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Ścieżki Maluchów

Maluchy często mają pod górkę. A to inni zaslaniają widoki, a to coś co wydaje się rodzicom bardzo interesujące po prostu w wieku kilku lat nudzi lub jest niezrozumiałe, a już najgorzej jak coś jest strasznie fajnego, ale nie można do tego osiągnąć, albo mówią że „nie wolno”. Dlatego spośród licznych wydarzeń festiwalowych wybraliśmy te, które są dedykowane rodzinom z małymi i nieco starszymi dziećmi.

Dla młodszych dzieci (do lat 6)

### Sobota

- 13:00 Rozmowy niekontrolowane – inscenizacja wiecu i tradycji germańskich, Park Potulickich  
15:00 Bitwa „Barbarzyńców” z legionistami – inscenizacja połączona z prezentacją technik i sprawności bojowej, Park Potulickich

### Wydarzenia ciągle

- 11:00-15:00 Piknik rekonstrukcyjny, Malichy, plac sportowy przy zbiegu ulic Sadowej i Spacerowej  
11:00-15:00 Śniadanie w Parku, Park Kościuszki  
12:00-19:00 Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich  
12:00-18:00 Strefa MALUCHA połączona z wystawą „Pruszkowskich drzew genealogicznych” wykonanych przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 oraz starożytnym placem zabaw, Park Potulickich  
12:00-17:00 Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich (UWAGA: gorąco!)

### Niedziela

- 13:00 Targ niewolników – inscenizacja, Park Potulickich  
14:00 Sąd rzymski – inscenizacja, Park Potulickich  
15:00 Zaślubiny rzymskie – inscenizacja, Park Potulickich  
17:00 Pompa Gladiatorów – wielki finał bloku, Park Potulickich  
18:00 Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał Festiwalu, Park Potulickich

### Wydarzenia ciągle

- 12:00-17:00 Obozowiska rekonstruktorów – w tym szkółka młodych gladiatorów, Park Potulickich  
12:00-18:00 Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich (UWAGA: gorąco!)  
12:00-17:30 Strefa MALUCHA ze specjalną Strefą`rte Malucha w godzinach 12:00-13:30, 14:00-15:30, 16:00-17:30 Park Potulickich



# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

Dla starszych dzieci (od lat 6)

## Sobota

- 12:00 Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, Ośrodek Kultury Chrześcijańskiej, ul. 3 maja 124 (obowiązują wcześniejsze zapisy)
- 12:00 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 13:00 Rozmowy niekontrolowane – inscenizacja wiecu i tradycji germańskich, Park Potulickich
- 13:30 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 14:30 „Poznaj pradziejowe dziedzictwo” – spacer po Pruszkowie, połączony ze zwiedzaniem głównych miejsc festiwalowych, zbiórka przy scenie w Parku Kościuszki, w strefie Śniadania w Parku
- 15:00 Bitwa „Barbarzyńców” z legionistami – inscenizacja połączona z prezentacją technik i sprawności bojowej, Park Potulickich
- 17:00 „Ptaki stymfalijskie”, spektakl Teatru ECCE HOMO, Park Potulickich
- 18:00 „Opowieści ziemi i ognia” Grupy Studnia O., Cafe MALAVI, ul. Bolesława Prusa 35
- 20:00 Pogrzeb Patroklosa – inscenizacja fragmentu „Iliady” Homera, Park Potulickich

## Wydarzenia ciągłe

- 11:00-15:00 Piknik rekonstrukcyjny, Malichy, plac sportowy przy zbiegu ulic Sadowej i Spacerowej
- 11:00-15:00 Śniadanie w Parku, Park Kościuszki
- 12:00-19:00 Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich
- 12:00-18:00 Strefa MALUCHA połączona z wystawą „Pruszkowskich drzew genealogicznych” wykonanych przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 oraz starożytnym placem zabaw, Park Potulickich
- 15:00-17:00 ART-performance Salonu Pruszkowskiego, Park Potulickich, w sąsiedztwie OGNIOTrwałych
- 12:00-17:00 Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich

## Niedziela

- 12:00 Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, MOK „Kamyk”, ul. Miry Ziemińskiej-Sygietyńskiej 5, (obowiązują wcześniejsze zapisy)
- 12:00 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 13:00 Targ niewolników – inscenizacja, Park Potulickich
- 13:30 Akademia Platońska dla najmłodszych, Park Potulickich
- 14:00 Sąd rzymski – inscenizacja, Park Potulickich
- 14:30 Spacer „Sto lat Pruszkowa w pigułce” organizowany przez Muzeum DULAG 121, zbiórka na Pl. Jana Pawła II przed Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego
- 15:00 Zaślubiny rzymskie – inscenizacja, Park Potulickich
- 17:00 Pompa Gladiatorów – wielki finał bloku, Park Potulickich
- 18:00 Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał festiwalu, Park Potulickich

## Wydarzenia ciągłe

- 12:00-17:00 Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich
- 12:00-18:00 Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich
- 12:00-17:30 Strefa MALUCHA ze specjalną Strefą rte Malucha w godzinach 12:00-13:30, 14:00-15:30, 16:00-17:30, Park Potulickich

# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Ścieżka Pruszkowa

Chcesz odkryć Pruszków? To ścieżka dla Ciebie. W jej ramach wybraliśmy wydarzenia odbywające się w różnych lokalizacjach, przede wszystkim takie, które koordynują nasi lokalni Partnerzy. Poznaj Pruszków na spacerach zorganizowanych, bądź sam chwyć za mapę i wyrusz na miejskie ścieżki. Poszczególne miejsca oddalone są w większości od siebie dystansem od tysiąca do dwóch tysięcy rzymskich kroków!

### Sobota

- 12:00 Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, Ośrodek Kultury Chrześcijańskiej, ul. 3 maja 124 (obowiązują wcześniejsze zapisy)
- 12:00 „Garnek archeologa” – spotkanie archeologiczno-podróżnicze, Sala koncertowa Pałacu „Sokoła”, ul. Kościuszki 41
- 14:30 „Poznaj pradziejowe dziedzictwo” – spacer po Pruszkowie, połączony ze zwiedzaniem głównych miejsc festiwalowych, zbiórka przy scenie w Parku Kościuszki, w strefie Śniadania w Parku
- 17:00 „Ptaki stymfalijskie”, spektakl Teatru ECCE HOMO, Park Potulickich
- 18:00 „Opowieści ziemi i ognia” Grupy Studnia O., Cafe MALAVI, ul. Bolesława Prusa 35
- 20:00 Pogrzeb Patroklosa – inscenizacja fragmentu „Iliady” Homera, Park Potulickich

### Wydarzenia ciągłe

- 11:00-15:00 Piknik rekonstrukcyjny, Malichy, plac sportowy przy zbiegu ulic Sadowej i Spacerowej
- 11:00-15:00 Śniadanie w Parku, Park Kościuszki
- 12:00-19:00 Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich
- 12:00-18:00 Strefa MALUCHA połączona z wystawą „Pruszkowskich drzew genealogicznych” wykonanych przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 oraz starożytnym placem zabaw, Park Potulickich
- 15:00-17:00 ART-performance Salonu Pruszkowskiego, Park Potulickich, w sąsiedztwie OGNIOTrwałych
- 12:00-17:00 Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich

### UWAGA – Bądźcie czujni

- 12:00-18:00 Happeningi miejskie – Żbików, Gąsin, Park Mazowski, Park Żwirowisko, pruszkowskie osiedla, ulice i skwery

# ŚCIEŻKI TEMATYCZNE

## Niedziela

- 12:00 Warsztaty rzeźby z Laboratorium Rzeźby REAKTOR, MOK „Kamyk”, ul. Miry Ziemnińskiej-Sygietyńskiej 5 (obowiązują wcześniejsze zapisy)
- 14:30 Spacer „Sto lat Pruszkowa w pigułce” organizowany przez Muzeum DULAG 121, zbiórka na Pl. Jana Pawła II przed Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego
- 16:00 Najstarsza muzyka świata – literackie spotkanie performatywne, oranżeria Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego, Pl. Jana Pawła II 2
- 17:00 Pompa Gladiatorów – wielki finał bloku, Park Potulickich
- „Platon w Pruszkowie” – spotkanie z historykiem filozofii dr. Adamem Górniakiem, Muzeum DULAG 121, ul. 3 maja 8a,
- 18:00 Rozbicie pieca „Tarchalicka Smoczyca” – oficjalny finał Festiwalu, Park Potulickich
- 20:30 „Makbet” – seans specjalny Pruszkowskiego Kina Letniego, Pl. Jana Pawła II

## Wydarzenia ciągłe

- 12:00-17:00 Obozowiska rekonstruktorów, Park Potulickich
- 12:00-18:00 Piecowisko OGNIOTrwałych, Park Potulickich
- 12:00-17:30 Strefa MALUCHA ze specjalną Strefą A' rte Malucha w godzinach 12:00-13:30, 14:00-15:30, 16:00-17:30, Park Potulickich

## UWAGA – Bądźcie czujni

- 12:00-18:00 Happeningi miejskie – Żbików, Gąsin, Park Mazowsze, Park Żwirowisko, pruszkowskie osiedla, ulice i skwery



# PARTNERZY

Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk

Książnica Pruszkowska  
Muzeum DULAG 121  
Miejski Ośrodek Kultury „Kamyk” w Pruszkowie

Przedszkole Miejskie nr 13 w Pruszkowie  
Szkoła Podstawowa nr 2 w Pruszkowie  
Podkowieńskie Liceum Ogólnokształcące nr 60

Stowarzyszenie Forum Pruszków  
Stowarzyszenie Mieszkańców Osiedla-Ogrodu Malichy  
Fundacja Kultury Bez Barrier  
Stowarzyszenie Grupa Studnia O.  
Lokalna Organizacja Turystyczna Mazowsza Zachodniego

Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza  
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruszkowie  
Dom Pomocy Społecznej w Czubinie

Firma Dawis  
Hotel ComfortBiznes Pruszków

PATRONI HONOROWI:



Marszałek  
Województwa  
Mazowieckiego



Patronem Honorowym i Meccenasem  
jest Prezydent Miasta Pruszkowa  
Jan Starzyński



POLSKA  
ORGANIZACJA  
TURYSTYCZNA

WSPÓŁTWÓRCY:



MUZEUUM STAROŻYTNEGO  
HUTNICTW MAZOWIECKIEGO  
im. Stefana Woydy w Pruszkowie



UMCS



PATRON MERYTORYCZNY:

PATRON:

SPONSORZY:



FINANSOWANIE:



WSPARCIE:



PATRONI MEDIALNI:







MUZEUM STAROŻYTNEGO HUTNICTWA MAZOWIECKIEGO  
IM. STEFANA WOYDY W PRUSZKOWIE.  
05-800 Pruszków, Plac Jana Pawła II 2, Tel. 22 758 72 66,  
[www.mshm.pl](http://www.mshm.pl), [muzeum@mshm.pl](mailto:muzeum@mshm.pl)